

Josef Augusta (17. 3. 1903 Boskovice /střední Morava/ – 4. 2. 1968 Praha)

Československý – český – paleontolog a spisovatel knih pro mládež.

Josef Augusta pocházel z **rodiny berního úředníka**. Prakticky celý svůj profesní život strávil v **akademickém prostředí**: po absolvování boskovického gymnasia vystudoval v letech 1921 – 1925 **paleontologii, geologii a geografii** na tehdy nové **Masarykově univerzitě v Brně**, do r. 1931 tam pracoval jako asistent v Geologickém ústavu a **od r. 1933** až do smrti působil jako **paleontolog na Karlově univerzitě v Praze** v různých významných pedagogicko-badatelských pozicích (profesor od 1945).

Od 30. let byl Augusta autorem či spoluautorem řady **odborných a popularizačních publikací i statí**. Ve **2. polovině 30. let** zahájil **dlouholetou spolupráci** s oblíbeným malířem a ilustrátorem dobrodružného žánru **Zdeňkem Burianem** (1905 – 1981). Navázali na Burianovo ilustrování románů, které do českého pravěku situoval jejich autor Eduard Štorch (1878 – 1956). Augusta a Burian se ovšem posunuli v čase ještě dále do minulosti, zpravidla do dávných geologických dob a případně též do éry vzniku nejstarších lidí. Spojením Augustovy odborné erudice a Burianova mimořádného výtvarného talentu vzniklo množství **malířských a kresebných rekonstrukcí předvěkého a pravěkého života**. S touto prací oba dosáhli **mezinárodní proslulosti**.

Augusta také napsal několik **povídkových souborů z dávné minulosti Země**. Dobrodružné a zároveň popularizační knihy ocenili mladí čtenáři, odborníci paleontologové i pedagogická veřejnost. Augusta jako spisovatel tu uplatnil svůj **bohatý, esteticky hodnotný a přitom živý jazyk**, schopnost **sugestivního a dynamického zobrazení scén** známých dnešku již jen z kosterních, geologických apod. nálezů a dokázal vystavět **atraktivní zápletky** (své příběhy zpravidla pojímal jako rekonstrukci dávných událostí na **konkrétní paleontologické lokalitě**).

Při své práci se Augusta mohl opřít o rozsáhlou **tradici příběhů z přírodního života**, známých českému publiku jednak z překladů angloamerických autorů (Ernest Thompson Seton, Rudyard Kipling, Jack London, James Oliver Curwood aj.), jednak z domácí tvorby (Karel Klostermann, Augustův vrstevník Jaromír Tomeček aj.). Mezi Augustovy osobní příspěvky žánru můžeme ovšem zařadit až darwinisticky **drsnou povahu konfliktů mezi zvířaty**, kdy se bezohledně bojuje o holý život, kdy nejsou jasní hrdinové a kdy nezbývá mnoho prostoru pro jednoznačně šťastné konce – pomíneme-li, že největším happy endem je **přetrvání života jako celku**.

Augusta byl **vědeckým poradcem** při natáčení mezinárodně oceňovaného **filmu Cesta do pravěku** (1955; režie Karel Zeman), jenž na půdorysu dobrodružného příběhu skupiny chlapců putujících v čase důmyslně kombinuje hereckou a animovanou akci.

Na počátku 21. století byly na území České republiky objeveny první zdejší pozůstatky dinosaura a ten byl pojmenován *Burianosaurus augustai*.

Některá díla:

Povídkové soubory *Zavátý život* (1941), *Ztracený svět* (1948), *Z hlubin pravěku* (1949), *U pravěkých lovců* (vydáno až 1971).

Josef Augusta (1903 – 1968): Zavátý život (1941)

Zavátý život

Nesmírné pláně písčitých ploch prastaré pevniny ze svrchního křídového útvaru druhohorní doby se rozprostíraly daleko široko do kraje. Holé a smutné skály tyčily se tu a tam z moře písku a spojovaly se v dále na obzoru v pustý horský hřbet. Stály zde po staletí a tisíciletí jako výstražné sloupy jakési pohromy, která těžce dopadla na všechn kraj, zničila v něm život a bránila jeho novému rozvoji. Jen občas prolétly hrobovým tichem písečné pouště ozvěny vzdálených bouří, které duněly a hřměly kdesi daleko za horským hřbetem.

Jako hořící šipy rozpalovaly sluneční paprsky žlutý písek, nakupený prudkými větry za dlouhá tisíciletí pradávných dob v nesčetné přesypy. Vítr jej neustále přesypával a posunoval ve svém směru jako obrovské vlny písečného moře. A v takových větrných dnech, nijak vzácných, měnil se obraz kraje jak mořská hladina.

Když však vítr utichl, v bludišti táhlých údolíček mezi přesypy se tetelil pekelným žářem nehybný vzduch, vystupoval výš a výše a zahaloval celou poušť do těžkých závojů smrtícího vedra. Nikde se nepohnul živý tvor, nikde nevyrostala ani ta nejmenší a nejskromnější rostlinka. Byl to zakletý kraj nevýslovného smutku a ticha, takového ticha, že jediné zrníčko písku, padající z vrcholu přesypu, bylo zde slyšet.

Pod horským hřbetem, který zapadal svým úpatím do písečné pouště nedozírných dálek, rozprostírala se na jednom místě nádherná oáza jako zelený koberec. Mohutný pramen chrlil bez přestání z hlubin země proud studené křišťálové vody a vytvořil v nedaleké prohlubíně veliké mělké jezero. Z nízké vody vyrůstalo bohaté vodní rostlinstvo. Břežky byly vroubeny travinami a nádhernými vějíři velikých kapradin, jimiž pronikaly sluneční paprsky k hladině jezera jako mřížkou jemných krajčin. Proti hluboké modři oblohy se rýsovaly veliké palmovité listy honosných korun cykasů a tmavozelené koruny jehličnatých stromů. Směrem k úpatí horského hřbetu vyrůstalo listnaté mlází, které jako smaragdové perličky zkrášlovalo okraje oázy. (...)

Oáza, vykouzlená v nekonečném moři písku pramenem křišťálové vody, byla domovem podivuhodných Protoceratopsů, praplazů z veleještěřího plemene. Jejich mohutná hlava měla velikou, vpředu bezzubou tlamu, jež vybíhala v dlouhý ostrý zoban, potažený tvrdou a přiosťřenou rohovinou, takže jeho stisknutí přeštíplo tvrdé traviny a větvičky jako nejostřejší nůžky. Pod zelenávými tupými očkami vyrůstaly dva mohutné, na obě strany hlavy hrozivě trčící ploché trny. Vzadu byla hlava ozdobena velikým kostěným límcem z podivuhodně rozšířených temenních kostí, který chránil jako rozevřený vějíř šíji těchto neškodných býložravých praplazů. Bachraté tělo, nesené čtyřmi krátkými nohama, vláčelo za sebou krátký tlustý ocas, který v sypkém písku zanechával po sobě mělkou rýhu.

(...) Mezi starými samci a samicemi pobíhalo i několik mláďat, která ještě neměla podobu svých podivných rodičů. (...)

V pravidelných obdobích však odcházely samice daleko do pouště, kde už jen vzácně vyrůstala zakrnělá křoviska, jejichž dlouhé kořeny, sahající hluboko do země, sály ještě trochu vlhka. Pod těmito křovisky vyhrabávaly samice mělké jamky, aby do nich nakladly vejce. (...)

Úpatí horského hřbetu bylo domovem Oviraptorů. Byli to také praplazi veleještěřího plemene. (...)

Jeden z nich, který přečkal noc pod převislým skaliskem zastíněným araukáriovým keříčkem, spěchal za ostatními. Jeho štíhlé a vysoké tělo s malou hlavou a dlouhým ocasem, proplétající se v rychlém běhu zelení oázy, brzy zmizelo kdesi na jejím okraji a zanechávalo po sobě jen malý obláček písečného prachu, zvířeného údery dlouhých zadních nohou. Kratší a slabší přední končetiny trčely dopředu jako chtivé ruce hladového člověka. Proti nemotorným a obludným Protoceratopsům byl to lehce stavěný praplaz hbitých a ladných pohybů. (...)

Pojednou sebou trhl a několika dlouhými a rychlými kroky zamířil k jednomu z křovisek, pod nímž se v mělké jamce třpytila červenavým leskem hromada protoceratopsích vajec.

Při pohledu na hnízdo se rozsvítily v očích Oviraptora plaménky chtivé lačnosti a z bezzubé tlamy mu několikrát vyšlehl jako černý blesk dlouhý černý jazyk. Sklonil se nad hnízdo, vzal do předních tlap jedno z vajec a zabořil do něho hladovou tlamu. Z rozdrčené skořápky vyhrkl tekutý obsah a ve velikých kapkách dopadal na písek, kde se roztékal v stříbřitou kalužinku nepravidelného tvaru.

Oviraptor pustil prázdnou skořápku na zem a uchopil druhé vejce; to již opatrně nakousl a chtivě vysál. (...)

Než však mohl na zbylých vejcích začít své ničící dílo, spatřil, jak se skořápka jednoho vejce najednou začíná bortit a jak se ze zubatého otvoru pomaloučku vynořuje malá pitvorná hlavička, která odlamovala vaječnou skořápku vpředu ostrým zobanem a vzadu kostěným límečkem.

Když se hlavička zcela proklubala, opřel se maličký Protoceratopsidek vši silou malými nožkami o stěny skořápky a snažil se, aby se co nejdříve dostal celý z temného vězení vajíčka do světa plného slunečního jasu a tepla, do světa krásy, radosti, ale i utrpení. Neměl však ani čas se po tomto světě porozhlédnout. Ve chvíli, kdy se zrodil pro svět, zmíral už v hladové tlamě Oviraptora.

Oviraptor, obávaný plenitel protoceratopsích hnízd, trhal nebohé mládě a hltavě je polykal. Sotvaže v něm zmizelo poslední sousto, vrhl se na další vejce. Rozdrtiv skořápku, vytáhl z něho nového Protoceratopsidka a rovněž ho bez meškání zhltl. Všechna vejce mu tak postupně padla za oběť. (...)

Jezero smrti

Jako hustý dým obrovského požáru zahalovala ranní mlha rozsáhlý močál, rozprostírající se do nedozírných dálek. Vše se ztrácelo v šedobílé cloně, která zaplňovala celý prostor mezi zemí a oblohou, stříbřitě zářila, ale zůstávala pořád neprůhledná. (...)

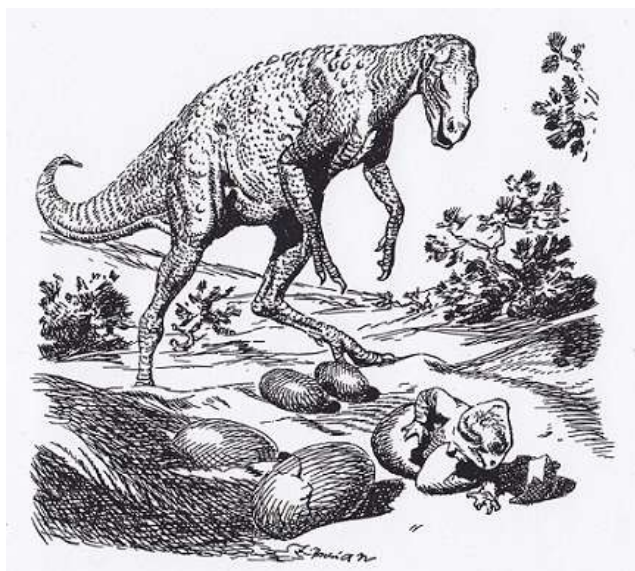
Byla to pustá a pošmurná krajina, posetá tisíci drobnými kalužinami nečisté a páchnoucí vody. Nad nimi létaly nesčetné roje rozličných komárů a v nich skřehotaly žáby vytrvale své monotónní volání. Kalužiny však zarůstaly bujně rostoucími rašeliníky, které je znenáhla pokrývaly svými zelenými, hustě olistěnými lodyžkami jako smaragdovým hávem. (...)

Bylo to zlé místo, jemuž se kdejaké zvíře vyhýbalo. Vstoupit na ně znamenalo okamžitě se probořit do černého bahna a navždy v něm zmizet – utonout. (...)

V místech, kde byla půda sušší, vyrůstaly nízké křoviny a na protáhlých výspách i zakrslé stromy, ošlehané větrem.

Jitřní chlad probudil z noční dřimoty velikého prakrkavce, který jako ztělesněné černé svědomí zlověstného močálu tiše seděl na větvi starého, napůl uschlého stromu. Roztáhl křídla, několikrát jimi zamával a s krákoráním odlétal kamsi daleko na okraj močálu.

Bylo to divné místo, kam prakrkavec letěl. Rozlévalo se tam veliké jezero, jehož široké a klikaté břehy byly porostlé sítinami, ostřicemi a rákosím, vyrůstajícími v hustých trsech z měkkého zrádného bahna. A za touto zelenou hradbou bylo mnoho úzkých lagun a malých kruhovitých tůňek černého asfaltu, jehož lepkavá hmota se rozlévala i kolem jejich břehů, jsouc kryta travinami a křovisky. (...)

Bylo to k večeru, když se zastavil před skaliskem u tůňky párek velikých šelem Smilodontů. Mohutný samec s nápadně silnou hrudí, silnýma předníma nohama a krátkým ocasem stál nepohnutě nad tůňkou a pohlížel na pijící samici, o něco slabší, ale zato ladnější. Oba byli plavé barvy. Z tlamy jim vyčnívaly ohromné špičáky v podobě dlouhých, šavlovitě prohnutých tesáků, jež byly zploštělé a na okrajích jemně vroubkované.

Tyto tesáky byly nejmohutnějším a nejdokonalejším vražedným nástrojem, kterým kdy byli živočichové od přírody vyzbrojeni. Než se však vyvinuly do velikosti jako u Smilodontů, trvalo nescíslné tisíce let. Prapředci těchto šelem z třetihorní doby měli sice už také silné tesáky, ale jen nepatrně prodloužené. U jejich potomků se však zvětšovaly a tak zmohutněly, že dodávaly Smilodontům ve čtvrtohorní době vzezření nejkrvelačnější šelmy, zabijáka se dvěma dýkami.

Několika tichými kroky sestoupil samec k tůňce a počal také hltavě chlemstat kříšťálovou vodu. Pak ladným skokem přeskočil potůček a za ním jeho družka. Do vlhké půdy se hluboce vtiskly jejich tlapy, ozbrojené velkými ostrými a srpovitě ohnutými drápy. Šli tiše kolem skaliska a tak opatrně našlapovali, že ani ta nejmenší větvička pod nimi nezapraskala, ani ten nejmenší lísteček nezašustil.

Náhle se samice zastavila a zvědavě se zadívala na tmavý otvor skalní sluje. Několika hbitými skoky se octla u ní a opatrně ji prohlížela. Vběhla i dovnitř a chvíli tam pobyla.

Samec ji tiše, ale bedlivě pozoroval. Pojednou zaslechl, jak ho jemným mňoukavým hlasem vábí k sobě. A když k ní přicházel, znovu vběhla do sluje a znovu se vábně ozvala. Samec stál chvíli nerozhodně, ale pak i jeho pohltila temnota skalní sluje. (...)

Smilodonti se usadili ve sluji natrvalo. Hlavně samice nechtěla opustit toto místo, ba začala sluj i trochu upravovat. Brzy se ukázalo, proč zde chtěla zůstat. Bezpečný úkryt, blízkost vody a hojnost zvěře kolem, to vše bylo zárukou, že Smilodonti budou zde moci dobře vychovat svou rodinu. Netrvalo dlouho a po travnaté rovince před skalní slují začali se nemotorně batolit dva jejich potomci. (...)

Smilodontí mláďata rychle vyrůstala. Už se nebatolila nemotorně u vchodu skalní sluje, ale skotačila vesele v nejbližším okolí a staří je už častokrát začali cvičit v lovu. Byla to především samice, která je s velikou trpělivostí učila neslyšně se plížit travinami, nepohnutě ležet, bystře věřit a pak velkým skokem zaútočit na vyhlédnutou kořist. (...)

Smilodontí mláďata rostla jako z vody. Už dávno nelovila jen malé králíky, ale chodila lovit se starými daleko do stepi. Na těchto společných výpravách se naučila od starých i všem lstivým přeřadům, kterých vyžaduje zdárný lov.

Čím více mláďata vyrůstala, tím byla samostatnější. Byla už silná a odvážná, jen moudrá zkušenost stáří jim chyběla.

Jednou se stalo, že se mladý samec více nevrátil do skalní sluje. Odloučil se tehdy od rodiny a hnal se za několika malými gazelami. Staří se zbylým mládětem pozorovali chvíli jeho rychlý běh, o němž věděli, že je zbytečný, že vyčerpává síly, aniž přinese žádoucí výsledek, neboť rychlé gazely bylo nutno přeřadat, a ne štvát. Nechali ho však běžet, jako by chtěli, aby ho vlastní zkušenost poučila. Pak se plížili stepí opatrně dál, čekajíce, že mladý samec vyčerpán vysilujícím během se brzy vrátí zpět a půjde lovit s nimi. Ale nedočkali se. (...)

Jednoho dne se objevil na pokraji pralesa Archidiscodon, mohutný praslon s nádherně vyvinutými dlouhými kly. Byl to v těchto končinách vzácný host, jenž sem na svých toulkách náhodně zabloudil. Trápila ho žízeň a toužil po osvěžující koupeli. Proto, když uviděl v dáli lesknoucí se hladinu jezera, zamířil k němu. Čím více se k němu blížil, tím rychleji ho hnala touha po vodě vpřed.

Když dospěl k nebezpečným břehům jezera, neumírnil spěch, nestal se obezřelým, neboť neznal záludnost tohoto místa. A tak se stalo, že se náhle zabořil do jedné z asfaltových tůňek. Nesmírnou

váhou svého těla zapadl hluboko do měkké lepkavé hmoty a zoufalý pokus o záchranu měl za následek, že klesl na bok a nemohl se hnout. Malá očka plná zděšení těkala z místa na místo, jako by hledala záchranu. Ale marně! Ubohý praslon zvedl hlavu a jeho žalostné troubení se začalo ozývat krajem.

Smilodon, který byl právě na lovu, je ihned zaslechl. Bylo slabounké, ale zřetelné i ve své veliké dálce. Smilodon se zastavil a dlouho poslouchal a věřil. Pak se rozběhl a veden žalostným hlasem rychle se blížil k místu nehody.

Netrvalo dlouho a uviděl před sebou neznámé veliké zvíře, nemohoucně ležící na zemi. Protože byl mladý a nezkušený, nebylo to pro něho, jako kdysi pro jeho otce, varovným znamením. Viděl pouze velkou, bezmocnou a snadno získatelnou kořist. A ta znamenala vždycky dosyta teplé krve a hojnost masa, třeba i na několik dnů.

Ohromným skokem dopadl Smilodon na praslonu. Zachytiv se drápy na silné kůži boku, velikým rozmachem vrazil praslonu do šíje šavlovité tesáky. Prudká bolest projela Archidiscodontovým tělem, zmírajícím už vysílením. S vypětím posledních sil pozvedl hlavu, otočil chobotem přední tlapu útočnicka a prudce jím smýkl. Smilodon překvapen obratností a silou chobotu, jakou nečekal, sklouzl z boku praslonu a zadkem se hluboko zabořil do lepkavého asfaltu, který ho zalil. Byl lapen a ztracen.

V úzkosti, kterou dosud nepoznal a která ho nyní zcela zachvátila, vrážel bez ustání šavlovité tesáky do Archidiscodontova těla a ostrými drápy rozdíral mu chobot a hlavu. Trhal jej a rval, dokud nezemdlel. A jak ho znenáhla opouštěly síly, tak ho opouštěla i zuřivost, až nakonec upadl v netečnost, z níž ho nedovedl vytrhnout ani pach teplého masa, ležícího před ním, hladovým, v takové hojnosti. Cítil marnost všeho.

Slunce se pomalu sklánělo k západu. Než se skrylo za obzorem, polilo zlatem a červení oblohu a několik posledních paprsků zalétlo i do zkalených Smilodontových očí. A jako by se těmto slunečním paprskům podařilo roznítit v Smilodontu poslední jiskřičku zhasínajícího života, zvedl náhle hlavu, rozhlédl se naposled po celém kraji a krátce zařval; pak mu zase hlava klesla, jeho tělem to škublo – a byl konec.

Kraj ztichl. Jen kdesi daleko doznívala táhle ozvěna jeho posledního výkřiku. (...)

Josef Augusta, Zavátý život, Praha 1967, s. 7 – 11, 18 – 32.

Poznámky a vysvětlivky:

araukárie – rod teplomilných jehličnanů; **Archidiscodon** [archidiskodon]; **asfalt** – zde *přírodní asfalt*: druh živice (bitumenu), hustá černá organická kapalina, složením blízká ropě; **cykas** – velmi starobylý rod palmovitých rostlin; **druhohorní** – vztahující se ke geologické době druhohorám, věku plazů (před asi 251 – asi 65 miliony let); **křídový** – zde vztahující se ke geologickému období křídě (mladším druhohorám); **třetihorní** – vztahující se ke geologickému období třetihorám, věku savců (před asi 65 – asi 2,6 miliony let).

Josef Augusta: Zavátý život: poznámky k interpretaci

Povídkové knihy **Josefa Augusty** (a ilustrátora **Zdeňka Buriana**) představují dosti neobvyklý **žánr dobrodružného příběhu z dávných geologických dob**. Nynější čtenář je totiž zvyklý setkávat se na stránkách beletrie s dinosaury, šavlozubými tygry a dalšími podobnými obludami v rámci žánru jiného, a sice science fiction, který taková zvířata přivádí do dnešního světa, aby se

tam střetávala s moderními lidmi; zakladatelským dílem tu je román *Ztracený svět* (1912) od britského spisovatele Arthura Conana Doylea, byť současnou dinománií odstartoval americký thrillerový autor Michael Crichton svým románem *Jurský park* (1990), respektive jeho mimořádně úspěšným filmovým přepisem z r. 1993 (režie Steven Spielberg; film masivně vnesl do světové kinematografie metodu digitálních vizuálních triků).

Ovšem v 1. polovině 20. století byla v těchto námětových okruzích situace obecně zcela jiná. Například ve Spojených státech se ještě v r. 1925 konal tzv. **opičí proces**, v němž soud vyhověl žalobě ze strany konzervativních politiků a odsoudil modernistického středoškolského učitele k pokutě za to, že vyučoval o přirozeném výběru – evolučním přírodním mechanismu, který byl již v 19. století objeven britským přírodovědcem Charlesem Darwinem.

Tehdejší česká veřejnost byla v tomto směru mnohem osvícenější, mj. zásluhou pedagoga a amatérského archeologa **Eduarda Štorcha**, který pro mládež napsal sérii dobrodružných knížek pokrývajících epochu českých dějin od paleolitu (román *Lovci mamutů* z r. 1918) až po raný středověk. Josef Augusta na čerstvou štorchovskou tradici navázal, ovšem průkopnický se posunul do nejzazší minulosti, o níž ještě má smysl vytvářet příběhy. Využil své rozsáhlé znalosti i zkušenosti vysokoškolského badatele; povšimněme si, že začal spisovatelsky tvořit v době nacistické německé okupace Českých zemí, kdy bylo třeba nedráždit cenzuru aktuálními tématy a kdy navíc vysoké školy byly zavřené, takže akademici měli dost času na psaní.

Augustův Zavátý život obsahuje **9 povídek** situovaných do období od druhohor až po starší čtvrthory, tedy od času dinosaurů po éru archaických lidí, konkrétně neandertálců. V **doslovu** autor objasňuje, které konkrétní paleontologické nálezy jej k jednotlivým příběhům inspirovaly. Tak **povídka Zavátý život** se odehrává v Mongolsku a povídka **Jezero smrti** ve Spojených státech amerických, v lokalitě La Brea Tar Pits ve městě Los Angeles, kde dodnes existují jezírka přírodního asfaltu, v nichž byly nalezeny kostry mnoha pravěkých zvířat, jež tam uvázla a zahynula, včetně praslounů a několika set šavlozubých šelem Smilodontů. Didaktický ráz Augustovy knihy podtrhují také **chronologické tabulky** připojené na závěr.

Augusta je autor **bohaté slovní zásoby**; dokáže sugestivně vylicit **celkovou atmosféru** (*Břehy byly vroubeny travinami a nádhernými vějíři velikých kapradin, jimiž pronikaly sluneční paprsky k hladině jezera jako mřížkou jemných krajkovin.*) i zvýraznit **výmluvné detaily** (*Několika tichými kroky sestoupil samec k tůňce a počal také hltavě chlemstat křišťálovou vodu.*). Přírodní děje ukazuje – v duchu **darwinismu** – jako nepřetržitý proces změn, kdy zachování života jako celku je nevyhnutelně spjato s tragickými osudy jedinců. Pro mladého čtenáře, očekávajícího šťastné konce příběhů, bude tento rys Augustových povídek patrně drsným překvapením.

Zvládnutí **bojových scén** uspokojí i dnešní publikum, zvyklé na pořádné dávky brutality: *...vrážel bez ustání šavlovité tesáky do Archidiscodontova těla a ostrými drápy rozdíral mu chobot a hlavu. Trhal jej a rval...* Augusta čerpá z **dobrodružné, z realismu vycházející literatury** od přelomu 19. a 20. století (Britové Ernest Thompson Seton a Rudyard Kipling, Američané Jack London a James Oliver Curwood...), ovšem její **styl** nijak zvlášť nerozvíjí. Několikrát se uchýlil k oběhaným **klišé** (sluneční paprsky jsou *hořící šípy*, zeleň je *smaragdová*, šelma zase *nejkrvelačnější*). Chybí mu leccos z výbavy, která se u moderní epiky dnes vyžaduje (bez ohledu na to, že klasičtí autoři se bez těchto prvků často dobře obešli): historický přezens v exponovaných pasážích, dynamika větné stavby, kontakt se čtenářem... Autor naopak přebírá z nižších pater dobrodružné tvorby až kolonialisticky sebestředná hodnocení, jež čtenářům předkládá: dinosauri Protoceratopsi vypadají *podivuhodně*, jsou sice *neškodní*, ale jako rodiče *podivní* a jejich mládě má zase *pitvornou hlavičku*. A protože Augusta je vzdálen světu školních dětí, snaží se mu poněkud kostrbatě přiblížit nadužíváním zdobnělin: *v bludišti táhlých údolíček... nikde nevyrostala ani ta nejmenší a nejskromnější rostlinka.*

Zkrátka, Josef Augusta vytvořil žánr, v němž dosáhl z dobového hlediska vrcholu, ovšem dnes by musel psát jinak, jistě i s odlehčujícím nadhledem, neboť časy, kdy mládež četla napínavé příběhy z divočiny s vykulenýma očima, jsou už – asi bohužel – dávno pryč.

<https://www.cbdb.cz/autor-4445-josef-augusta>

<http://www.wildprehistory.cz/udalosti/47-let-od-umrti-josefa-augusty/>

<http://www.daildeli.cz/ilustrace/01burian/66augusta4/16.jpg>

http://www.t-antik.com/index2.php?action=detail_z&id_z=25204